

PEST, csütörtök, február 7-kén, 1861.

I. évfolyam.

6-ik szám.

MAGYAR IZRAELITA.

Előfizetési feltételek:

Pesten házhoz hordással, v. vidékre bérmentesen megküldve:

Félévre **3** frt. o. ért.
Egész évre **6** „ „

Előfizethetni a szerkesztőség s minden es. kir. póstahivatal, s minden könyvkereskedőnél.

Hirdetmények ára:

2 hasábu petit sorért, egyszeri hirdetéssel

10 kr., többszöri hirdetéssel 7 kr.

osztr. értékben.

Megjelenik minden **csütörtökön.**

Felelős szerkesztő s kiadó-tulajdonos:

Dr. Rokonstein Lipót, rabbi.

(Szerkesztői iroda: Király-utca 3. sz. 3. emelet.)

PEST, 1861.

BOLDINI RÓBERT KÖNYVNYOMDÁJA.

(Országút 1. sz. a. Huszár-féle házban.)

HIRDETMÉNYEK.

CSŐD.

A helybeli izr. egyház községben a קורא, הון és שורה i 350 frt. évdíjjal egybekötött állomás megürülvén, az ezen állomást elnyerni óhajtok eddigi működéseiket tanúsító okmányaikkal egy próba-imádkozás végett alulirtnál Marcius vegeig jelenjenek meg és egyuttal figyelmeztetnek, hogy utazási költséget nem igényelhetnek.

A Simándi izr. Egyházközség
előljárósága.

ELŐFIZETÉSI FÖLHIVÁS

a

BUKURESTI MAGYAR KÖZLÖNY

1861-ik évi folyamára.

Lapunk az eddiginél nagyobb és tömöttebb alakban fog új évtől kezdve hetenkint egyszer megjelenni. Hogy a „Bukuresti Magyar Közlöny“ szép és magas feladatának megfelelőhessen az eddiginél nagyobb pártolásra van szüksége, főleg miután kiadó egyesületünk két hónap alatt ötezer piaszter kauenziót köteles letenni.

Kiadó egyesületünk meg van győződve miszerint a magyar nemzet épen a mostani nagy napokban pártfogását egy oly laptól nem fogja megvonni, mely távol minden magán nyereszkeletől, zászlóján a nemzetiség szabadság és testvériség igéit lobogtatja.

Előfizetés félévre postabérrel 5, egész 10 frt. papírpénzben. Az előfizetési pénzek T. Koós Ferencz urhoz kálvinuteza 14 sz. küldendők.

Ha a cs. k. postahivatalok az előfizetést elfogadnák, ez esetben: fél évre 4, egész 8 papíros-pénzben.

A „Bukuresti Magyar Közlöny“ szerkesztősége.

MAGYAR IZRAELITA.

Zsidó — honfi — ember.

Ha nagyratisztelt szerkesztő úr lapjának olvasó közönsége figyelemmel kísérte az e lapban eddig kifejtett irányt, valószínűleg átlátta, miszerint e lap czikkei nem igen képviselik a zsidó honfi szorosb értelemben vett érdekét. — Már pedig ha jól fogtam fel ezen egyetlen, magyar nyelven szerkesztett közlönyünk célját, nekünk zsidóknak minden lehető becsületes eszközt fel kell használnunk, hogy meggyőzzük keresztény testvéreinket arról, miszerint honunk jövő boldogsága a vallás miatti jogkülönbségek végképeni megszüntetésétől nagyon is függ. . .

E célunkat azonban csak úgy érhetjük el, ha hazafiúi érzelminket mint jogokra törekvő zsidók fejezzük ki, és a legközelebb országgyűlés elé lépve, útmutatásaul nyíltan állítjuk: hogy egy 350 ezer lélekből álló nemzedék egyenjogtóli megfosztatása minden ország — különben bármily szabadelvű — alkotmányán elsímíthatlan oly csorbát ejt, mely alkotmányos államokat zsidórabok országává teszen; — hogy azon alkotmány, mely az igazságot nem juttatja erkölcsileg is nyilvánuló magasztosságáig: a mennyiben t. i. megbüntettetik ugyan az, a ki a zsidó boltját éjjel feltöri, — ámde akármely embernek választási joga van, de a zsidónak, akármily értelmes, érdemes és hazafias is nincsen — nem tökéletes, és sem a magyar nemzet szabadelvűségének, sem a korszellem igényeinek meg nem felel. Mondjuk ki tehát

mint zsidók minden álszemérem nélkül, hogy mostani helyzetünkben, ha hazánk felszabadulása rajongásra és édes ömlengésekre vonz, — ez ömlengéseket és e rajongást mindig de mindig a keserű valónak nem édes érzete váltja fel, mert nem jó sorsunk forrásából ömlenek örömkifakadásaink; mondjuk ki, hogy mi zsidók helyzetünket türhetlennék érezzük, és a magyar alkotmány oly rút kinövésének tartjuk, melyet minél előbb eltávolítani kell, ha csak épen bennünket nem akarnak ezentúl is államgépezetünk ötödik kerekének tekinteni; — mondjuk ki, hogy mi képesek és érdemesek vagyunk egyenjogupolgárok kint becsültetni, mert mint benszültt magyarok küzdöttünk és vagyunk készek küzdeni mindig kedves hazánkért! mint zsidók ne resteljünk kérelmezni is hazáért, melyet adott ugyan istenünk, de a melyet emberek pecsétje teend még csak jogos eltulajdoníthatlan sajátunkká!!

Mint zsidó honfiak nincs szükségünk a kérésre — mint zsidó honfiak követelhetjük egyenjoguságunkat. E követelésre jogosító érveink nagyszámuak. —

Kiki tudja azt, hogy hazánk mennyit szenvedett már eddig is a külön nemzetiségek által, — hogy mit kellend hazánknek a nemzetiségek különbözőségétől még elszenvednie, azt nem tudja senki. — Ha tehát megmásíthatlanul áll az: hogy hazánk küzd-helye annyi meg annyi fajharcnak, ha áll az, hogy a magyar kedves hajlékában is parázson nyugszik, melyet nem ritkán ide-

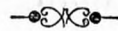
gen kéz lobbant lánggra: akkor mi, hazánkat szívvel és lélekkel szerető zsidó honfiak sürgetve követelhetjük és követeljük is: hogy hazánk bennünk minél előbb nyerjen 350 ezer lelkes, de egyszersmind olyan honfit, kit egyenjogu honpolgári érzelem visz ki a hazáérti küzdelemre!! — Követeljük, hogy hazánk meg ne fosztassék akár csak egy oly honfitól is, kit méltányos jogok talán honszabadítóvá tennének; honában való méltatlanságok pedig haszonvehetetlen semmivé aljasítanak. Ha az áll, hogy a hazafiak kölcsönös versenye nemes gyümölcsöket hajt, akkor követeljük, hogy az ily kölcsönös versenyre nyitassék meg a pálya minél előbb a mi számunkra is; követeljük, hogy keresztény testvéreink velünk is vetélkedjenek az érdem jutalmáért is. Ha az tény, hogy érdemetlenek nem ítéltek oda a jutalom, akkor követeljük, hogy a munka, a nemes fáradozás jutalma, mi előttünk se legyen hiú remények tárgya, a kiérdemlésről majd gondoskodunk mi!

Mint zsidó honfiak követeljük tehát mindezeket, mert hazánk haretere még igen sok honfit elbír, mert hazánk tudományos életének még sok hívet kell gyűjtenünk, hogy eljuttassuk hazánkat tudományos műveltségének azon fokáig, hol maga iránt kívülről méltó tiszteletet, belülről pedig, boldogító elismerést arathat!!! — Ámde hogy ezen aratás bő legyen, minden buzgalmas vetőnek háboríthatlan munkálódását hazánk nemcsak hogy megengedi, hanem parancsolólag követeli is, jelen helyzetünk azonban a nyilvános működés teréről minket letilt; — föltéve (a mi azonban nem áll), hogy ezen letiltatásunk hazánknak közvetlenül nem ártalmas, közvetve nagyon is árt annyiban legalább, a mennyiben a haladás egyik főtényezőjét — a köztünk és a keresztények közti — nemes versenyt életre sem költi.

Mint zsidók kérünk, mint zsidó honfiak követelünk; végre mint emberek sajnálkozunk bármily alkotmányos ország oly belállapotán, mely egypár százezer életre való és magát édes hazájának egész lelkéből följánló embert elbénít, — a

mely alkotmányos országban a kérés és hazafiúi követelés hangja oly régóta keresi visszhangját, és a melyben mi zsidók oly félelmes sejtelemmel nézünk a legközelebb jövő szemébe! Avagy talán csalatkozunk szomorú érzelmeinkben? Adná Isten! — Adná Isten, hogy ne sokára ez érzelmeink az által váljanak csalókká, hogy országgyűlésünk tegyen minket is édes hazánk egyenjogu fiaivá és hazánkat így aztán igazán szeretni, imádni tudó polgáraivá! Engedjen a zsidó kérésének, tegyen eleget a zsidó honfi méltó követeléseinek és tekintse az ember jogait eltulajdoníthatlanoknak!!!

Lusztig Zsigmond.

Imádkozom!

Gőzölg tavasszal harmat a virányon,

A fölkelő nap bajsugarinál,

Mint őseimnek vére szent oltáron

Midőn máglyán találta a halál;

Judának hőskorán csudálkozom,

S keserves érzetben imádkozom. —

Az ősi máglya szivemben sajog még;

Honvágy villan keresztül lényemen;

Ez szikra, melyre könnyem mint olaj folyék;

Mert lánggra lobbant ezer vészeken:

A fájdalom népéhez tartozom,

Zsidó vagyok — s mint vértanu imádkozom.

Zsidó vagyok — könnyem nincs, oh nincs már!

Az ész világa a sziv cseppeit

Apasztja, mint a forró délsugár,

A mely beszívja a rét gyöngyeit.

Hiába a rég köny után kívánkozom,

De mond: „Zsidó!” s könnyezve imádkozom!

Nyílik szivem bimbója délimára,

Mint templom ajtajába gyűlnek érzetim;

Járnak zarándokok Czion halmára,

Hazámra, hó ábrándos képzetim.

De a való föl-fölriaszt: Nincsen honom!“

Keletre függesztem szemem, s imádkozom!

De est közelg, sötét viharzó alkony,
 (Igy jóslák őseim) kihuny a láng,
 Mely dúlva ége láthatárunkon,
 S ez éjen át az égre száll imánk —
 Köz ima, mely után sohajtozom;
 Csillag tűnik föl — Testvérség — s i m á d k o z o m.

„Veszélyben a hon, polgár kardra fel!“ —
 És új honért ki kelne Oceánon át? —
 Aczélt veszek; itt élnem halnom kell;
 Babért a vagy halált keress, nem új hazát!
 Magyar! szeretlek, ősi zászlód hordozom,
 Karddá olvasztva rablánczom, i m á d k o z o m. —

Gazdányi Ignác.

A pesti zsidó község előljáróságának átalakulásaügyében.

Ugyan e cím alatt értekeztünk mult számunkban azon elvek felől, melyek a pesti község ujjaszervülésénél nézetünk szerint leginkább tekintetbe veendőek.

Bátorkodánk figyelmeztetni, hogy többé ne a mennyiség, hanem a minőség, ne a vagyon, hanem az értelmiség képezzen censust.

Három pontot ajánlottunk fel vezérfonalul a szervezés fontos munkájában működőknek: *Az előljáróságban minden érdek legyen képviselve*: „Az előljáróság minden tagja legyen elismert hazafi“; *Minden előljárósági tag bírja tökéletesen a magyar nyelvet*.”

Az 50 tagból álló szervezési alapszabályokat határozó bizottmány 10 személyből képzett kiküldöttségének egyhangulag helybenhagyott jelentését szívesség utján vévén, kedvesen lepettünk meg, láthatván, hogy figyelmeztetésünk tekintetbe vétetett, és három pontunk közül kettő érvénybe léptetett, mint a jelentés záró szavaiból kitetszik. Ugyanis oda mutat a *census kitiltására*, a közvetlen választás helyreállítására, a község adminisztrációnak gyakorlatilag tagozott szervezésére mint megannyi alaposzlopokra, melyek neki úgy alkotváknak tetszenek, hogy a község épületét nem csak néhány évre, ha-

nem hosszú időre megrendíthetetlenül tarthatják; mondja hogy a zsidóte város mindenegyéb felekezetei közül épen nem dicsőségére kitüntető *census* helyébe, *általános szavazásjogot*, — a gazdag *kisebbségnek a többség fölötti uralgása helyébe* — minden ilyest kizáró *közvetlen választást*, az *adómennyiség szerinti osztályozás helyébe* — az *értelmiség után tagozott szakaszokat* alapít; legnagyobb meglegedését pedig abban látja: hogy *semmi ürügy alatt az ősök hitén rontani, és a legbuzgóbb, istenes községtag lelkiismeretét is megsérteni többé szabad ne legyen*.

A szervezési rajzot csak kivonatban hozzuk, levén majd alkalmunk a jövő számban Barnay Ignác titkár úr jeles tollából folyt alapszabályokat egész terjedelemben hozni.

1. Elismeri a kiküldöttség, miszererint az eddigi előljáróság nem képviseli a községi testületet.

2. Nemcsak személycserét akar, hanem új elvet, mely a szabadságnak feleljen meg.

3. Azért a legkisebb adózó is, ha 24 éves, választó és elválasztható is minden tisztre, kivéven az adminisztrációt, mely 30 éves kort, és a főhivatalokat, melyek független vagyonszállapotot is igényelnek a választandóktól.

Az egyetemes választóság választ 150 képviselőt 3 évre, és ezek képezik a közgyűlést. —

Ebből keletkezik a 45 tagból álló választmány, mely öt bizottmányra oszlik:

1. szertartási,
2. iskolai,
3. jótékonyi,
4. pénzügyi,
5. gazdasági.

Ezen bizottmányokhoz az egész község választ elnököket (gondnokokat), kik egyúttal a választmánynak és a közgyűlésnek alelnökei; van tehát:

1. szertartási gondnok,
2. iskolai gondnok,
3. jótékony intézetek gondnoka,
4. pénzügyi gondnok,
5. gazda.

A község főelnökét is az egész község választja.

A közgyűlésnek minden éven be kell hivatnia, azon kívül még minden fontos alkalomnál; és csak a közgyűlés hagyhatja jóvá a költségvetést és választja a fontosabb állomásokhoz a hivatalnokokat.

Mindegyik gondnok mellé, szakavatott férfiakat fognak kineveztetni tiszteletbeli tagokul. —

Ez mind szép és jó, mint méltán várhatuk is; — hanem meg kell rónunk azt, hogy harmadik pontunkat, a magyar nyelvet illetőleg, mellőzték.

Követeljük, hogy ha már a többi nem, úgy legalább a főelnökség a gondnokok birjanak mindnyájan a magyar nyelvvel, mert mi — magyarok vagyunk!

Reméljük, hogy szempontba fog vétetni; mert azon férfiak, kik most lesznek a pesti község élén, nem lesznek — az előbbieik. —

Zilahy S. Pál.

Felhívás!

Motto: „Tartottunk volna össze, nem törülünk
Szemünkből annyi fájdalmas könnyűt,
Midőn forgatjuk reszkető kezünkkel
Történetünknek sötét lapjait.“

Petőfi.

Tisztelt hitsorsosaim! Magyar izraelita honfiak! Ismerjük meg szent kötelességeinket; és siessünk csekély járulékaikat az imádott haza szent oltárára minél előbb letenni. Nincs ember, ki valami csekély áldozatot is ne hozhatna. És bármennyire kicsiny lenne is az: kedves.

Kinálkozik ismét egy alkalom, hol — izraelita testvéreim — megmutathatjuk áldozatkésztségünket. Int az óra. . . siessünk; ne-hogy késedelmezőknek neveztesünk. Néme-lyek már előnkbe siettek, s nem miénk lesz az elsőség babérja: de nem is akarunk mi ezáltal babért kiérdemlenni magunknak, csak a buzgó honszeretet ernyedhetlen bizony-ságát iparkodunk letenni. Mi mostan főcé-lünk? . . . A hova minden törekvéseinket in-tézzük: . . . a testvérísülés. Iparkodjunk is tehát, mert az események romboló szele még nem fú jelenleg; s ne várjuk, míg a viharos orkán majdan már csapdosni fog villámos szár-

nyaival. Szemünk előtt legyen mindig ha-zánknak — mely ápol s majdan földendi is nyugalmas sirunkat — jóléte, boldogsága.

A válságos jelent felcserélendi majdan a boldog jövő. Egy kötelék fog bennünket — egy hazának gyermekeit — összekapcsolni: s ez a testvéri-kötelék leend. Meg fog szünni a felekezetestesség; s csak vallásban fogunk különbözni többi testvéreinktől. De a honszeretemben együtt fogunk — mindnyájan működni. Ápoljuk mi gyermekek beteg anyánkat! A legüdvösebb balzsam reá nézve most csak az egység lehet. Szent honunk oltára előtt mindnyájunknak áldozólag kell találkoznunk.

Már gyakran tanusítottuk honfiui áldozatkésztségünket. Teljesítsük most is! mert kötelességünk. A dicső magyar nemzet minél hamarébb beláthassa, hogy érdemesek vagyunk már testvéreikül elismertetni.

Derül az ég, és fejledeznek már a sűrű felhők foszlányai közül az egység napjának üdvsugarai. Kiderül egészen nem sokára imádott hazánk ege, és özönlik majdan le az égből Árpád honára a testvéri egység malasztja.

Legfőbb ohajunk a haza boldogsága; s ez csak akkor létezhetik igazán, ha a kebelén élő népek szeretni fogják egymást, ha a vi-szályok harczi bilincsekre verve Hádesz sötét országába le leendnek küldve — hat.i. testvérísülünk. Iparkodjunk tulajdon köte-lességeinket megtenni ennek elérhetésére: s a nagylelkű magyar nemzet — azt bizton remélhetjük — megteendi a magáét.

De nem céloim most nékem testvérísü-lési felszólítást tartani; mert arra nincs szük-ségtek;tiarra bármelyik perczen készek vagy-tok édeseim: — hanem eme soraimban egy más felszólításomat intézem hozzád, kedves hitfelekezetem.

A háládatos magyar nemzet halhatatlan költőjének szobrot emel. Gyámolítsuk mi is — tehetségeinkhez képest — ezen szép vál-lalatot; mert megérdemlé azon férfi, ki mondá:

„Iparkodjunk. A század viselői;
Születni fognak nagyszerű napok,

Élet-halálnak vészes napjai.

Fogjunk kezét, hogy rettegnünk ne kelljen

Az eljövendő óriásokat.

Tartsuk meg a szép, a szent kézfogást,

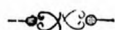
Tartsuk meg azt, ó édes nemzetem. . .“

S ez Petőfi vala. Siratja a természet is, hogy meghalt; mert ő énekelte meg legszebben szépségeit. De él szelleme verseiben, s ezzel találkozhatunk . . . nagy szellemével.

Versei mind, a valódi költői ihletség jellegét hordják. Üdvöt lél verseiben a szerelmes, üdvöt a vágyódó. Üdvöt lél verseiben a boldogtalan, azt a szerencsétlen száműzött, hontalan. Lelkesül a honfi, lelkesül a bajnok. Felüdítik az elcsüggedteket, gyöngéden vigasztalják az árvákat; mert ő mindeneknek áldozatja volt; szenvedé ezeket, és nemes szive fájdalmait verseibe önté.

Az ily férfi megérdemli, hogy emlékszóbot emeljenek, de hogy e szobor nagyszerű is legyen — nagy szelleméhez képest; — rakjuk tehát mi is parányainkat a nagyszerű alakhoz! *)

Békefy Béla.

Iskola-ügy.

Tapolczán, Január hó 18-án 1861.

Hogy a jelen nagyszerű változások között az izraelita is a nemzetiség kívánalmainak gyors kielégítését követeli, azt mindegyikünk érzi és vallja; — de hogy ezeknek mielőbbi teljesítését nyerhesse, tanodáinak mindenek előtt magyar szellemben új átalakítását igényelnie kell, ehez pedig anyagi és szellemi erő szükségeltetik általában, mert ha csak néhány nagyobb izraelita egyházközségekben fogamzik ez üdvös eszme, ez által az izr. hitfelekezet feladásainak megfelelve nincsen.

Ha azonban tanodáinkat általában tekintjük, fájdalommal kell tapasztalnunk, miszerint azok igen elhanyagolt állapotban, sőt a feloszlásnak is kitéve vannak. A működő tanítók nagy része féloldalú képességgel bír, a községekben szakértő férfiak ritkán találhatnak, így a tanodákban sem egyenlőség, sem egyformaság nem létezik. Nekem mint lelkésznek,

több év óta volt s van alkalmam több községek iskoláiban vizsgálaton jelen lenni, és tapasztaltam, hogy azok sem a tantárgyakban, sem a tanmódban meg nem egyeznek, sőt sokszor ugyan azon tárgy a mód által oly változást szenved, hogy ha a növendék más tanodába lépni kénytelen, ott elébbi tantárgyai teljesen különbözök, idegenek gyanánt tekintetnek, mi főképen a legfontosabbak, a hit- s nyelvtannál történik.

Igyekezetünket s törekvésünket teljesen arra kell fordítanunk, hogy azokba valódi egyenlőséget s egyformaságot hozzunk, és hogy ezt mielőbb elérhessük, iskolakönyvekről, különösen a szt. vallást illetőleg, gondoskodjunk, azokat szakértők s beavatottak megbírálása s helybenhagyása s egyközös megállapított szervezet s a tantárgyakat előrajzoló általános terv után valamennyi iskoláinkba behozni s ott honosítani.

Véleményem szerint a sajtó azon üdvös találmány, mely által legbizonyosabban célt érhetünk. A sajtó által valánk képesek ez ügy felett teljes nyilvánossággal, kellő tárgyismerettel és egész függetlenséggel tanácskozni és határozni, miért is a „Magyar-Izraelita“ megjelenésének szivből örültem, és pedig annál inkább, minthogy közhírré bocsátott előrajzában kimondja azt, hogy a magyar izraelita intézeteit, iskoláit s. a. t. a kor s a haza kívánalmai s szelleméhez képest átalakítani, szervezeti étellel fölruházni fogja.

Ámbár e téren sok a teendő, még is bizton hiszem, hogy tisztelendő tisztársaim, a tanítók és egyéb derék szakértő s tudományos képességgel bíró magyar izraelita férfiak e nagy munkától visszajedni nem fognak, sőt bölcsseink mondása szerint: P. A. II. 20. §. „Ámbár nem vagy kötelezve, a munkát teljesen bevégezni, de azért fölmentve sem vagy, hogy magad alóla egészen kivonjad,“ a nehéz munkát megkezdni, a „Magyar-izraelitá“-ban mint a magyar zsidó érdekeit képviselő közlönyben időnként véleményüket, mikép lehessen a magyar zsidó tanodák átalakítását és újjá szervezését véghez vinni, betárolni, s az e téren megjelenő könyveket megbírálni s megajánlani. Ekképen eljárva, teljes bizodalommal reménylem, hogy rövid idő alatt iskoláink egyenlőségét s egyformaságát nyerni, jobb és biztosabb állapotát érvényre hozni, és nemesebb s üdvösebb gyümölcsöt is élvezni fogjuk.

Egyházi községem, és az egész vidékben hitsor-

*)Ezennel mind a Széchenyi-emlék, mind a Petőfi-szoborra nyitunk tért, s bátrak vagyunk testvér-hitfeleinket hazafíú indulattal föl hívni, a nemzet e jelesének bár fillérekkel is járulni, azon ígéretünk mellett, hogy a nemes adakozók tisztelt neveit mindig közleni fogjuk. Szerk.

sesim közt a magyarítás nagyon halad. A szülők már több év óta figyelmüket szigoruan arra fordítják, hogy gyermekeik csak magyarul beszéljenek, úgy hogy a magyar nyelv valódi anyanyelvükké vált. Tanodánkban a magyar nyelv megtanulására legnagyobb gond fordítatik. Egyházi községem csak mintegy 50 tagból áll, az is csak 4, 5 év óta annyira szaporodott, mégis már 1847. évtől fogva legnagyobb áldozattal tanodáját önerővel fentartja, és minden áldozatra kész, midőn a közjó kívánja. Mult évi December hó 25. és 26-án t. ez. Löwentritt Lipót orvos úr, mint községem elnöke által — ki minden szép és jó iránt nemes buzgalommal lángol, s a hol és a miben lehet, azt ki is tünteti—közgyűlés tartatott, és a rég óhajtott s szükséges új imaház építetése felett tanácskozáván, az üléshelyek eladásának eredménye mintegy 13,000. o. b. forint volt, melynek egy része azonnal lefizettetett, s az Úr segélyével a jövő tavasszal az építés meg is fog kezdetni. Az Úr áldja és segítse.

Jövőre, tisztelendő szerkesztő úr engedelmével, többet is. *)

N e u h a u s A.
ker. rabbi.

S. A. Ujhely, január végén.

Vannak eszmék, melyek kútfeje homályban, az ismeretlenség nagy mélyével takarvák; de korszakonként oly győző erővel fellépnek, hogy valamint földtekénk átalakulásának okát a gyomrában égő nagy tűznek tulajdonítjuk, mely néha erőszakos kifakadásával a földet megrendíti, úgy amazok az emberi társaság kifejlődésének és szerkezetének főtényezői. Nincs hatalom, mely velök megmérkőzhetnék, mert szellemi természetűek, s mint olyanok sérthetetlenek; nem állapodnak meg, míg hódító körfutásokat a világon be nem végeztek.

Korunkban látjuk a nemzetiség eszméjét óriási alakjában feltűnni, mely nem kevésbé győztes erővel kezdi pályáját. Ha megjegyzem, hogy e nézet némileg Philippson a hitetlenség elleni híres szónoklataiban érintetett meg, előre érzem s osztom némely jámbor olvasónak esalódását, ki eredeti gondolatokban talál élvezetet, s ha kedve telt, a lapot eszméstől nagy tapssal félre teszi. De az idő tette buzdit, mióta az idealisták kora letűnt; ne vadásszuk tehát annyira az eredeti gondolatokat, s nézzük, mik teendők!

Öröm rezgi át minden honfikebelt, midőn az annyi vallásfelekezeti s nemzetiség osztotta hazát példátlan egyetértésben egy magasztos cél felé haladni látja: az európai civilisált népek közt azon helyet elfoglalni, melyre története s jogviszonyainál fogva jogot tarthat; és hogy a magyar izraeliták a közbuzgalomban nem az utolsók, annyira elismertették, hogy ezentúl e hon többi fiainak nemesak kötelességeiben, de jogaiban is megosztotni hivatvák. Nemzetiség! hangzik minden felől, s szívünk belseje ugyan azt hangoztatja vissza, míg kevesen gondolják meg, miből áll? hol rejlik főereje? Nem szándékom hosszú politikai vagy szépirodalmi elméletekbe bocsátkozni, sőt oly röviden felelek, a mint csak valaha a spartai szokott: „Minden nép addig tartja fenn magát, mig nemzeti irodalmát s nyelvét híven megőrzi.“ Ha a hatalmas francia vagy angol népet nemzeti nyelvöktől megfosztjuk, azonnal eltűnnek az élő nemzetek sorából; a mi marad, megvásárolható korecs. A megbukott rendszer képviselői ismerék is a nemzeti élet ezen sérthető achilles-sarkát, s a magyar nyelvet mindinkább háttérbe szorítani igyekezé. Az okt. 20-káról kelt legfelsőbb okmány e boldogtalan helyzetnek véget vete, s a magyar alkotmányt nemzeti nyelvével s tanszabadságával ősi jogaiba helyeztette. Örömmel üdvözljük a számos helységektől jött híreket, miszerint a magyar mint oktatási nyelv tanodáinkban behozott. Istennek hála! otthonosoknak kezdjük érezni magunkat. De mig honfitársaink a visszanyert tanszabadságot felhasználván, vagy a régi tanterv új behozatala, vagy az újabbnak megtartására határozandják magukat, részünkről mit kezdünk tanszabadságunkkal?

A ki az 1848-ki események előtti oktatási ügyeinket figyelembe veszi, nem vetheti épen szemünkre, hogy ebbeli szabadságunkkal visszaéltünk volna, mert kevés kivétellel, nem igen sanyargattuk ifjúságunkat haszontalan tanodalátogatással; vagy pedig a legellenkezőbb szélsőségnek hibájába esvén, azt naponként 10—12 óráig fogva tartották, mit sem gondolva az ily tanmódnak testre s lélekre egyaránt kártékonyan ható befolyásától. De mint fogják fel mai napig, midőn számos népiskoláink szebb jövővel kecsegtető lendületet nyertek, a szabadságot, csak egy példával akarom bizonyítani: Ugyanis egy nagyobb megyevárosnak számos izr. községe az egy év előtt önkényt alakított tanodáját oly hadi mesterséggel támadja meg, melynek a legnagyobb erőség, s legyen

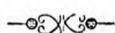
*) Készséggel elvárjuk.

bár **Unghvár** — hosszasan ellent nem állhat, t. i. éhséggel; mert derék, magyarajku tanítói karát több hónapok óta nem fizetvén, azt a legnagyobb inségre juttatá.

De ha a jelen tanrendszert szabad akaratból megtartjuk is, ki fogja a netalán támadó önkényt, s tanítóváltozási viszketeget, mely minden tavasz s őszkor oly bizonyosan s rendesen beállott, hogy tanítóink a költöző madarakhoz tartozni látszanak inkább—korlátok közé szorítani, ha jókor nem gondoskodunk az illető törvények a magyar kir. kormány általi szentesítéséről?

(Vége köv.)

Stern Mór.

L e v e l e z é s.

Ó-Buda, Január 31-én 1861.

Az önkény rendszerének megbuktával teremtényei is elenyészének, s a községek többnyire már megszabadultak a reájok tukmált, magukat gyakran a nevetségig felpöfeszkedő kis zsarnokaitól s autokratáitól. Igy a helybeli izr. község is nem régen megválasztotta az új előljáróságot, az előbbeni önkénynek kiragadván a gyepölt a kezéből, mely gyepölt még soká megtarthatni ez oly kellemesen álmódzott.

Mily őszinte örömmel elfogadá a nép e választást, tanusítja az, hogy a választás után való péntek estéjén, mikor a szombat beköszön, a templom nem csak pompáson kivilágittatott, de még oly formán feldíszített, amint csak a legnagyobb ünnepeken feldíszíteni szokják.

De állt is a mostani előjáróság — a tiszteletre méltó Vaitner Gottlieb úrral élén — oly férfiakból, kik a nyílt bizalomnak szabad kifolyása, s kik e bizalomra méltók is. — Haj, de sokat kell nekik még majd fáradozniok, míg ismét helyre hozzák azt, a mit az önkény oly sokáig lábball tiprott. Adjon Isten nekik erőt és béketűrést e nehéz vállalatra.

Beke Gyula.

Nagyvárad, Télihó, 14. 1861.

Sajnos, fölverte már tanyáját a váradi községben is a viszályok gonosz istennője — Iris, — e községben, mely különös megtiszteltetésben részesült; a megye választásánál bizottmányába példaszerűleg tagokul tetemes számmal befogadtatván...

A magyar izraeliták t. i. magyar izraelita tisztviselőket, tanítókat és rabbist kivánnak. A külvárosiak ezt csak gyanítva is, szörnyü konokul kezdték magukat viselni.

Nagylelkü főispánunk meghagyása következtében a keblökből választandó, 80 tagból álló választmánynak közgyűlést kellett tartania, kik a község bajait és kivánalmait ő méltósága eleibe terjesszék.

A gyűlésben Dr. Berkovics úr látván a nem célirányos választást, felszólala eképen. „Igyekeznünk kell uraim, intelligens férfiakat választani, mert ez fontos lépés“ — még alig röppentek volt ki ajkain ezen szavak, iszonyu zaj támadt ellene az úgynevezett orthodox pártbeliek részéről, attól tartván, hogy körükből senki fogna választatni; ezt tehát el-lensúlyozandók, nyers erőhöz folyamodtak és kevés hija volt, hogy az indítványozót Dr. Berkovics urat ki nem dobták.

Azonban tisztelt előljárónk, Steiner Lipót urnak erélyes és tapintatteljes működése a legszebb reményekre jogosít, hogy mi is nem sokára belépünk a korszellemhez már átídomított községek dícső sorába; mert benn a városban is lesz templom, pedig hazai szellemben, magyar nyelven fogja az izraelita abban dícsérni Istenét, magyar énekeket zengeni s magyar hálaimát rebegni honfiaink és honleányaink az egek urához; és édes hazanyelvünkön fogja egy lelkes hitszónok izraelita népét buzdítani vallás és hazaszeretetre. —

Azonkívül a magyart buzgón tanulja itt nagyja, apraja. Hajadonaink többé német könyvet nem olvasnak, csak a magyar vers képes őket fellelkesíteni.

Sőt a talmud-növendékek is, az úgynevezett „bachurim“ nagyban adták magukat a magyar nyelv tanulására, s minthogy nagy részt könyvek hiányában vannak, az izr. deákok nyujtanak nekik segédkezet.

B. B.

Nagyvárad, Télihó 1. 1861.

A községi állapotok mindinkább mosolygóbb jövendővel kecsegtetnek. Már több gyűlés tartatott az ujonnan alakítandó magyar-izraelita község érdekében.

Alapszabályai egy, húsz tagból álló, bizottmány által kidolgoztattak. 31-ik Januariusra hivattott össze a nagy gyűlés, melyben minden, ez új községbe belépendő tag részt vett. Vitatás tárgyai valának eme alapszabályok helyessége avagy ellenke-

zője, s egy új bizottmány választása. A külvárosiakkali megegyezés a fönnevő activa és passivaért békés uton fog megtörténni.

Valamint a megyei választmány megválasztásánál nálunk először vétettek tekintetbe a zsidók is; dacára annak, hogy az 1848-ki törvényekkel, melyekből nálunk is, miként a többi megyékben, a kiindulás történt, az nem fér össze — mert ezzel mentetik magokat némely s z a b a d e l v ü megyék — úgy most a városi képviselők delegálásánál szinte kettő a zsidók közül is megválasztatott.

Erdélyben is vidám napok derülnek hitsorsosainkra. A cassinókban sehol sincsenek a zsidók kizárva; Sibón alakult egy olvasó egylet, melyben egy i z r a e l i t a választatott pénztárnokká.

Békefy B.

Csongrád, Január 16-án.

Tisztelt szerkesztőség! Midőn jelen sorok írásához fogok, kettős czél lebeg szemem előtt: fölvilágosítani akarom a közvélemény azon okokra nézve, melyeknek az itt-ott felmerülő zsidó ellenes ingerültségtulajdonítható; figyelmeztetni akarom egyszersmind hitfeleimet ellencink alattomos mesterkedéseire, s szívökre kötvén, hogy czéljok megközelítésében, mint általában keresztyén polgártársunkkali érintkezéseikben tapintatos ovatossággal járjanak el, mert lesben áll a roszakarat, hogy új ürügyet találjon vádolásukra.

Szomorú tény, hogy annyi évi közös szenvedés elleneink gyűlöletét még le nem lohasztotta s alig érezvén saját lánczaikon kis tágulást, már is újra elkezdik pokoli áskálódásaikat.

A megvetés bélyegét szeretném sütni azon törpe lelküekre, kik a német tizenegyévi tetszhalálból lett első ébredését is a konkolyvetés aljas mesterségére felhasználva — gunyiratok és versek terjesztése által az alsó néposztályokat tévutra vezetni, és józan eszöket elkábitni törekesznek.¹⁾

Már néhány hét előtt sorsunkat illetőleg hallani lehetett több oldalról összevágó czélzásokat, mik gyaníttaték, hogy ugyanazon forrásból meritvék. E feltűnő jeleenség nyomán indulva, kitudtam, hogy a nép közt keringenek gúnyversek, melyek azt zsidók ellen bujtogatják, és meggyőződtem, hogy a fondorodók részben czélt értek.

¹⁾ Alkalmasint a reactio titkos ügynökei, kik a hazafiság álarca alatt zavarra izgatnak; mert zavaros időben — úgy vélik — legjobb halászni. „Divide et impera!” Szerk.

Ezen iratok eredetére nézve érdekes azon (általános) vélemény, hogy állítólag fuvarosok hozták volna a központból Pestről, hol is terjesztés végett nekik kézbesítették.¹⁾

A becsületes magyar köznép nagyobb részének józansága, valamint a mivelt osztály a korszellem helyes felfogása, biztosítanak ugyan minden komolyabb következmények ellen; azonban a válságos korszak reggelén ama sötétben kullogók gyáva agyarkodása, a hasadozó hajnal borus foltjaiként szomorítólag hat a gondolkodóra.

Dusnicz Mór.

Somogy, Balaton vidéke, Január. 1861.

Válságos időt élünk; és ennek eseménydús napjaiban hála az égnek, láthatárunk derült. Somogyban feltűnt az érettség csillaga, melynek sugári hevíték értelmisége nagyobb részét, midőn tetteg be kellett bizonyitnia: hogy a testvériség s egyenlőség, a korszellem e szigéje közös mindnyájunkra, s hogy igényei csak áldást hozók. Megyénszervezését vezető bizottmányba hat izraelita lön beigtatva, Somogy érvényesítette határozata csak magasztos hivatása önérzetének, — s önzéstelen hazafiságának lett kifolyása; s méltó, hogy a közérdekeinket tolmácsoló közlönyünkben felemlitessék mint tény, mely előítéleteket megvető józanságnak nemes szüleménye. Épen oly örvendetes, mint az alsó néposztálylyali kedvező viszonyainkat tanúsító hirnek veendő, hogy községek szervezése alkalmával, a népválasztás alapján rendezett községi tanácsba — majdnem minden községben izraeliták is választattak.²⁾

E hó 16-dikán valánk tanúi egy megható ünnepevénynek a lengyeltóti imaházban, midőn az úgynevezett községi izr. esküdtek, a derék s magyar ajku Stern K. rabbink hazaszeretetre buzdító lelkes magyar szónoklatára, szent esküvel fogadának tántoritlan hűséget a szeretett hazának.

Nékünk szilárd akaratunk, nemzetiségi mozzanatainkat szentül érvényesíteni, hogy egy ily lovagias

¹⁾ Ezt t. collegiáinknak, kik a nép számára irnak, figyelmökbe ajánlani bátorkodunk: világosítsák föl a népet, hogy az üdvös egyetértés kötelékei bármily oldal felé is ne láluljanak a nép s mindnyájunk tán soha meg nem javithatandó kárára.

Szerk.

²⁾ E becses közlemény merőn hazudtolja a „Fortschritt-nak“ valami „Beamter“ által koholt ama hirt, mintha a Balaton körül zsidó ellenszenv emelné ördögös fejét. Szerk.

megye jogos kívánalmainak megfelelhessünk: egyházunk és tanodáink szervezése és magyarosítása első teendők — haladni jelszavunk; és haladunk egy szebb jövő felé....

Somogyi.

Nagy-Kálló, Január 21-én 1861.

Éljen a magyar haza!

Éljen Szaboles!

Éljen a korszellem!

A korszellem előhaladását röptét, bármi nehézségek és akadályok gördüljenek is elébe, feltartóztatni nem lehet; mert előbb-utóbb mérve gyarapodása által bilincseit szétrepeszti, tollaitól majd megfosztott szárnya nagyobbra és hosszabbra nő, s szülötte hazája: a világosság, az ég felé röpköd, melynek fényét egyszersmind növeli s terjeszti.

Midőn Szabolesmegye f. hó 16, 17, s 18-án tartott üsgyülésén bizottmányába három izraelita tagot is befogada, állításom igazságát fényesen bebizonyította.

E nemes megye, mint hona a mezei gazdaszatnak, jól tudja, miszerint ha búzát akarnak aratni, nem elég a párlagot „vas gereben“-nel csak felkarczolni; mert az ilyen föld búza helyett páfkángot fog teremni, bármily szelesen járjon is a „garabonczás“ zivatar. — Dús aratást a föld kellő művelése után lehet reményleni.

Azonban e nemes megyének érdemét kisebbitezők, hacsak mint a szabadság és testvériség előharczósát üdvözölnők, mert e megye régi elveihez hű, minden vitatkozás és eszmecsere nélkül a községek által följánlott képviselők közül e három izraelitát egyszerűn elválasztá.

Azért tündöklik oly ragyogón Szaboles hazánkban; s azért hajtson térdet velünk minden művelt nemzet, s hangoztassa minden izr. ajk:

Éljen a magyar haza!

Éljen Szaboles!

Éljen a korszellem!

Dr. Bleuer Miklós.

Vegyes közlemények.

— A „Pesti Hirnök“ mult pénteki számában kikelvén a „Forts.“ ellen, ilyes szavakra fakad Δ jegy alatt: „Mig zsidó napszámot, lérest és földmí-

velőt nem látunk, addig zsidó törvényhozót nem tűrhetünk.“

Ejnye, ejnye! Már azt hittük volna, hogy a „P. Hirnök“-nek rokonszenvvel kellene viseltetnie a zsidóság irányában, hiszen mind a kettő hiszeme miatt máglyára jutott!

Vagy talán az „auto da fé“ vesztette el neki a szemfényét oly annyira, hogy a zsidó napszamosokat, béreseket és földmivelőket nem lát h a t j a ?

Lám a zsidó még többször égettetett meg, de azért jól tudja megkülönböztetni a bérest a bérenetől.

Mi is béresei vagyunk kedves hazánkknak, ha csak a prófáját aprítjuk is eddig, de azért azt a gerendát, a mely a mi szemünkben volna, nem keressük a máséban.

— Mult számunkban említők, hogy egy izraelita bizományosnál tartott lakomán a városi és győr-szigeti kórházak javára 200 forint gyült össze s annak illető helyeni kézbesítésével Skultety úr bizatott meg. Most e tárgyban ugyancsak Skultety úrtól a következő levelet vettük: „A f. hó 22-én S c h. Mór bizományos ur vendégszerető házánál több keresztény és izraelita bizományos együtt mulatván, Königh Lipót ur indítványa folytán a városi és győr-szigeti kórházak javára csakhamar 64 ft gyült össze, mely összeget egy szintén jelen volt, de magát megneveztetni nem akaró izraelita polgártársunk 200 ftra egészítvén ki, annak oly módoni kézbesítésével, hogy mindegyik kórháznak 100 ftot adjak, én bizattam meg. Ezennel van szerencsém tehát az adakozóknak tudtul adni, hogy a nevezett kórházak igazgatóságainak külön 100 forintot e mai napon már kézbesitettem s általok megbizattam, hogy nekik e felebaráti szeretetük- s jótékony tettükért a szenvedő emberiség nevében nyilvános köszönetet mondjak. — Győr, január 23-dikán.“

(Győri közl.)

— A testvérhazában is virad! Ugyan is — miként a „Kolozsvári-közlöny“-ből értesülünk a lapunkban említett erdélyi feleink a kormányzó elnök ő exeljánál tett tisztelgése alkalmával elhatározták, egy politikai érzésüket és irányukat tolmácsolandó nyilatkozványt tenni le, melynek főbb pontai imezek:

Hogy ők hűn ragaszkodtak és ragaszkodnak a 48-ki alkotmányhoz, ennek bebizonyításául ezrenként küldték akkor fiaikat s testvéreiket a magyar szabadsági zászlók alá s most is készek, vagyonukat s vérüket a haza oltárára áldozni.

Miként eddig az alkotmány fölfüggesztése óta együtt szenvedtek vagy most belső hálájokat leróják az isteni gondviselésnek, hogy a dicső magyar nemzetnek e jelen új diadalát megérni engedte.

Azért jövőjökre nézve részint a magyar alkotmányban, részint azon rokonszenvű közvéleményben, mely irántuk úgy a sajtó, miként az országszerte tartott tanácskozmányokban nyilvánul, tökéletes biztosítékát látják annak, hogy ők, valamint a többi hitfelekezetek ki nem fognak zárni az ujjászületett alkotmány áldásaitól.

Kívánják egyszersmind, hogy önmagukat szabadon szervezhessék, nem képezvén politikai, hanem rendezett és szervezett vallástestületet.

Végre fogadnak tántoríthatlan hűséget a koronás király, a haza s az államalkotó nemzethez. —

— Debrecen városa újon választott tisztviselő-

karjához t. Ehrlich Ede ottani tudós rabbi a „Debreceni-Közlöny“-ben velős s hathatós, szívből buzgó s vallásos s hazafiúi ömlengésű szavakkal üdvözli, mi erre mondjuk: Amen! —

— Szegeden az ottani casinó zsidókat is választotta bizottmányába, tán híg pótlásául a megye s városban kimutatott nem-szabadelvűségnek.

Mint halljuk, itten női olvasó-egylet alakulófélben van, melynek élén a főváros legtekintélyesebb urhölgyei állanak, s melynek első tanácskozmányához több előkelő zsidó hölgy is hivatott meg. — Így testvérisülünk! —

— A múlt számunkban ígért magyar sajtó fölötti szemlét mellőztük, örömmel láthatván, miszerint azóta a magyar lapok érdemeseiben felderült a zsidó látkör; — az érdemetlenek pedig nem érik meg a szót

S z e r k e s z t ő i p ó s t a.

Dr. B. Gy. urnak Mosonyban. Becses cikke a közelebbi számban.

N. A. Mosonyban. Kérjük becses nevét, mert szükséges azt tudnunk. A levélnek különben örültünk.

A. L. urnak Pesten. Becses történelmi cikkét elfogadjuk, de kérjük folytatását.

S. E. urnak Pécsen. Érdekes közlését legközelebb hozzuk.

P. J. urnak Túrón

B. K. „ Vácson

} Nagybecsű leveleik hely szűke miatt most elmaradtak.

!!! Teljes számú példányokkal még folyvást szolgálhatunk !!!

A lap végetti reklamatiókat a kiadó hivatalhoz (Boldini Róbert nyomdájába) kérjük intézni.

Lapunkhoz mellékelve van egy előfizetési fölhívás „**A zsidók Magyarországon**“ című regényre Szentkirályi úrtól, melyet minden izr. hazafi, kivált kedves honleányainknak buzgó pártfogásába ajánlani bátorkodunk.

